ARGO
TRITON

Isaac Asimov

NADACE a ŘÍŠE

ARGO
TRITON

Isaac Asimov
Nadace a Říše

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována,
rozmnožována a ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Czech edition © Stanislav Juhaňák – Triton, 2021
Czech edition © Argo, 2021
Copyright © 1952, 1980 by the Estate of Isaac Asimov
This translation is published by arrangement with Doubleday, an imprint
of the Knopf Doubleday Publishing Group, a division of Random House, Inc.
Translation © Viktor Janiš, 2021
Cover © 1986 by Michael Whelan

ISBN 978-80-7553-918-2 (Juhaňák Stanislav – Triton)
ISBN 978-80-257-3544-2 (Argo)

Isaac Asimov

NADACE a ŘÍŠE

ARGO
TRITON

Prolog

Galaktická říše upadala.

Byla to kolosální říše o miliónech planet rozkládajících se od jednoho ramene mohutné dvojité spirály Mléčné dráhy po druhé. I její pád byl kolosální – a dlouhý, jak už to u pádů z výšin bývá.

Říše upadala dlouhá staletí, než si tohoto procesu se všemi jeho důsledky povšiml jeden člověk. Byl jím Hari Seldon, muž, který představoval jedinou jiskru tvůrčího úsilí na pozadí narůstajícího úpadku. To on vyvinul a přivedl k dokonalosti sociologickou disciplínu zvanou psychohistorie.

Psychohistorie se nesoustředila na člověka, ale na masy. Tato věda zkoumala davy, miliardové davy. Byla s to odhadnout reakce na podněty se zhruba stejnou přesností, s níž by méně významná věda popsala dráhu odražené kulečníkové koule. Reakce jediného člověka nebylo možné předpovědět žádným stávajícím matematickým modelem, ale reakce miliardy lidí, to už bylo něco jiného.

Hari Seldon zmapoval společenské a ekonomické trendy své doby a z grafů vyčetl pokračující a stále se zrychlující pád civilizace a posléze období třiceti tisíc let, které musí uplynout, než se z popela vynoří vratká nová Říše.

Na zastavení pádu již bylo pozdě, ale na zkrácení nadcházejícího období barbarství ještě ne. Seldon na „opačných koncích galaxie“ založil dvě Nadace a umístil je tak, aby do sebe události jednoho krátkého tisíciletí zapadly a z jejich vzájemného působení rychleji povstala silnější a stabilnější Druhá říše.

Nadace vyprávěla příběh jedné ze dvou Nadací v prvních dvou staletích od jejího vzniku. První Nadace byla založena jako kolonie technicky orientovaných vědců na Terminu, planetce na samém konci jednoho ze spirálních ramen galaxie. Daleko od bouřlivých událostí v Říši dávali dohromady

univerzální souhrn vědomostí, takzvanou Galaktickou encyklopedii, v blahé nevědomosti o tajném poslání, které jim tehdy již mrtvý Seldon přisoudil.

S pokračujícím rozkladem Říše padly její vnější oblasti do rukou nezávislých „králů“, kteří pro Nadaci představovali hrozbu. Pod vedením Salvora Hardina, prvního starosty Nadace, se však podařilo poštvat jedny drobné vládce proti druhým a Nadace si udržela vratkou nezávislost. Mezi světy, v nichž věda postupně upadala a které začaly spoléhat na uhlí a ropu, získali představitelé Nadace jako jediní vlastníci atomové energie dokonce rozhodující vliv. Nadace se stala „náboženským“ centrem sousedních království.

Meziplanetární obchod brzy zatlačil encyklopedické aktivity do pozadí. Kupci z Nadace nabízeli přístroje založené na atomové technologii, které by vzhledem k jejich miniaturizaci nedokázala napodobit ani Říše v dobách svého největšího rozkvětu, a brázdili při tom periferii galaxie stovky světelných let od Nadace.

Pod Hoberem Mallowem, prvním z obchodních magnátů, vyvinula Nadace techniky ekonomického boje a s jejich pomocí porazila Korellskou republiku, přestože ji materiálně podporovala jedna z vnějších provincií zbytku Říše.

Na sklonku těch dvou staletí byla Nadace nejsilnějším státem galaxie – až na Říši, která se zkoncentrovala v ústřední třetině Mléčné dráhy a doposud ovládala tři čtvrtiny obyvatelstva a bohatství ve vesmíru.

Zdálo se tedy nevyhnutelné, že příště již Nadace bude muset čelit poslednímu úderu skomírající Říše.

Bylo nutné uvolnit cestu pro bitvu mezi Nadací a Říší.

Část první

Generál

1

Hledání kouzelníků

BEL RIOSE … *Za svou relativně krátkou kariéru si Riose vysloužil přízvisko „Poslední vojevůdce Říše“, a to po zásluze. Z analýzy jeho tažení se ukazuje, že se jako stratég zcela vyrovnal Peurifoyovi a že ho co do vůdcovských schopností patrně i převyšoval.*

Vzhledem k tomu, že se narodil v dobách úpadku Říše, bylo pro něj prakticky nemožné vyrovnat se Peurifoyovi coby dobyvatel. Svou šanci však dostal, když se jako první z říšských generálů v přímé konfrontaci postavil Nadaci…

GALAKTICKÁ ENCYKLOPEDIE*

Bel Riose cestoval bez vojenského doprovodu, což se rozhodně neslučovalo s požadavky dvorské etikety na náčelníka flotily, notabene flotily umístěné ve stále ještě vzpurně naladěné hvězdné soustavě na pomezí Galaktické říše.

Ale Bel Riose byl mladý a energický – dost energický na to, aby ho střízlivý a vypočítavý dvůr vyslal tak daleko ke kraji vesmíru, jak jen bylo možné – a k tomu ještě zvídavý. Podivné a nepravděpodobné zvěsti, které stovky lidí s notnou dávkou nadsázky dávaly k lepšímu a jež byly tisícům dalších alespoň matně povědomé, oslovovaly poslední rys jeho povahy, zatímco možnost riskantního vojenského podniku nedávala spát těm prvním dvěma. A jejich kombinace byla neodolatelná.

---

* Všechny citace z *Galaktické encyklopedie,* jež zde se svolením nakladatele reprodukujeme, pocházejí ze sto šestnáctého vydání z roku 1020 EN, které vyšlo péčí Nakladatelství Galaktické encyklopedie na Terminu.

Vystoupil z ošumělého zrekvírovaného vozidla, zamířil k zašlému sídlu a u něj si počkal. Fotobuňka u vchodu ho zaregistrovala, ale dveře samotné se otevřely ručně.

Bel Riose se na starého pána usmál. „Jmenuji se Riose –"

„Já jsem vás poznal." Stařec, kterého návštěva rozhodně nevyvedla z míry, zůstal stát upjatě na místě. „Co vás sem přivádí?"

Riose pokorně ustoupil o krok vzad. „Přicházím v míru. Jste-li Ducem Barr, rád bych si s vámi promluvil, budete-li tak laskav."

Ducem Barr ukročil stranou a stěny uvnitř najednou oživly. Generál vešel do plného denního světla.

Dotkl se stěny pracovny a pak se zadíval na konečky svých prstů. „Vy tu na Siwenně máte tohle?"

Barr se vlažně usmál. „Myslím, že nikde jinde se s tím nesetkáte. Sám si to podomácku opravuji. Musím se vám omluvit za to, jak jsem vás nechal čekat u dveří. Automatika sice zaregistruje přítomnost návštěvníka, ale dveře už otevřít nedokáže."

„Na to už vaše kutilské dovednosti nestačí?" otázal se generál lehce výsměšně.

„Ne, ony už se totiž nedají sehnat součástky. Buďte tak hodný a posaďte se, pane. Pijete čaj?"

„Na Siwenně? Milý pane, nepít čaj je tu společensky neúnosné."

Starý patricij se tiše vzdálil, s pomalou úklonkou, která byla dědictvím po obřadných způsobech někdejší aristokracie z lepších časů minulého století.

Riose pohledem sledoval odcházející postavu a jeho vlastní strojená uhlazenost začala dostávat trhliny. Vzdělání měl čistě vojenské, o jeho zkušenostech platilo totéž. Mnohokrát čelil smrti, jak se banálně říká, pokaždé to ale byla smrt důvěrně známé a hmatatelné povahy. Proto také není nic rozporuplného na skutečnosti, že zbožňovanému hrdinovi Dvacáté flotily v náhle zatuchlé atmosféře starobylé místnosti zatrnulo.

Generál v malých černých krabičkách z falešné slonoviny, které zaplňovaly police, rozpoznal knihy. Jejich názvy mu nic neříkaly. Odhadoval, že velká aparatura na konci místnosti je přístroj, který na požádání promění knihy do audiovizuální podoby. V životě ještě ani jeden neviděl běžet, ale slyšel o nich.

Jednou mu někdo vykládal, že dávno, ve zlatých dobách, kdy Říše byla synonymem pro celou galaxii, mělo takové přístroje – a stejné řady knížek – devět domácností z deseti.

Dnes ale bylo nutné střežit hranice; knihy byly pro starce. A všechny ty historky o starých časech byly beztak zpoloviny vybájené. Víc než zpoloviny.

Hostitel přinesl čaj a Riose se posadil. Ducem Barr pozvedl šálek. „Na vaši počest."

„Děkuji. Na vaši."

„Říká se o vás, že jste mladý," prohodil Ducem Barr rozšafně. „Pětatřicet?"

„Skoro jste se trefil. Čtyřiatřicet."

„V tom případě," pokračoval Barr tiše, leč důrazně, „vám musím hned na uvítanou oznámit, že tu nevedu žádné amulety, lektvary ani nápoje lásky. Rovněž nejsem ani v nejmenším s to ovlivnit náklonnost jakékoli mladé dámy, v níž jste snad našel zalíbení."

„Věřte mi, že v tomto ohledu mi není třeba žádných pomůcek." Nepopiratelná samolibost v generálově tónu byla podbarvena pobavením. „Žádají po vás lidé takové služby často?"

„Dost často. Neinformovaná veřejnost má bohužel sklon plést si vědu s magií a zdá se, že v milostném životě je magických zásahů třeba nejvíce."

„To mi připadá celkem přirozené. Já jsem ale jiný. Já si vědu nespojuji s ničím jiným než s prostředky, s jejichž pomocí je možné zodpovídat obtížné otázky."

„Můžete se mýlit stejně jako oni…" odtušil Siweňan zasmušile.

„To se teprve ukáže." Mladý generál postavil hrníček do zvonovitého pouzdra, aby se znovu naplnil. Barr mu nabídl aromatickou kapsli a Bel Riose ji vhodil do nádobky, až trochu čaje vystříklo. „Pak mi tedy, patriciji, řekněte, co jsou ti kouzelníci zač? Ti skuteční."

Ten dávno neužívaný titul Barra překvapil. „Žádní kouzelníci neexistují."

„Ale lidé o nich mluví. Siwenna je zkazek o nich plná. Kolem nich se tvoří kulty. A existuje jistá zvláštní souvislost mezi nimi a těmi skupinami vašich krajanů, které sní a žvaní o dávných časech a takzvané svobodě a autonomii. To by nakonec mohlo ohrozit bezpečnost státu."

Starý muž zavrtěl hlavou. „Proč se ptáte mě? Cítíte ve vzduchu vzpouru a mě pokládáte za jejího vůdce?“

Riose pokrčil rameny. „To ani omylem. Ne že bych tu myšlenku pokládal za naprosto směšnou. Váš otec byl ve své době ve vyhnanství, vy jste zase býval vlastenec a šovinista. Zmiňovat se o tom je ode mě jakožto od hosta netaktní, ale kvůli mému poslání je to nutné. A nějaké spiknutí – dnes? O tom bych si dovolil pochybovat. Za tři generace se podařilo duch vzpoury ze Siweňanů vymlátit.“

„Budu tedy stejně netaktní hostitel jako vy host,“ odpověděl starý pán ztěžka. „Připomenu vám, že jeden vicekrál si o apatických Siweňanech kdysi myslel totéž. To na rozkaz vicekrále se z mého otce stal chudák na útěku, z mých bratří mučedníci a moje sestra spáchala sebevraždu. A přece titíž otročtí Siweňané připravili vicekráli sdostatek hrůzostrašnou smrt.“

„Ach ano, a tady takřka narážíte na něco, co jsem sám chtěl komentovat. Už tři roky není pro mne smrt toho vicekrále žádné tajemství. Ve své osobní stráži měl mladíka, který vyvíjel zajímavou činnost. Tím vojákem jste byl vy, ale podle mě není třeba zacházet do detailů.“

Barr se na chvíli odmlčel. „To ani v nejmenším. Co navrhujete?“

„Abyste mi odpověděl na otázky.“

„Ne pod tlakem výhrůžek. Jsem starý, ale ne tak starý, aby mi na životě nějak zvlášť sešlo.“

„Milý pane, doba je zlá,“ odtušil Riose, „a vy máte děti a přátele. Máte zemi, kterou jste v minulosti zahrnul frázemi plnými lásky a pošetilosti. No tak, kdybych se rozhodl použít sílu, nevybral bych si tak špatný terč jako vás.“

„Co chcete?“ otázal se Barr studeně.

„Poslouchejte, patriciji,“ odpověděl mu Riose s prázdným hrníčkem v ruce. „Žijeme v době, kdy ti nejúspěšnější vojáci mají za úkol organizovat přehlídky, které se o svátcích proplétají pozemky kolem císařského paláce, nebo eskortovat blyštivé jachty, které odvážejí Jeho císařskou Jasnost na letní planety. Já… já jsem to nikam nedotáhl. Ve svých čtyřiatřiceti jsem to nikam nedotáhl a taky to nikam nedotáhnu. Já totiž, abyste věděl, rád bojuju.

A proto mě poslali sem. U dvora jsem těžko zvladatelný. Nedokážu se přizpůsobit etiketě. Urážím hejsky a lordy admirály, na druhou stranu

jsem příliš dobrý velitel lodí a mužů, aby se mnou udělali krátký proces a vystřelili mě do vakua. Místo toho mě tedy poslali na Siwennu. Je to pohraniční planeta a vzpurná a chudá provincie. Je hodně daleko, dost daleko, aby je to všechny uspokojilo.

A tak tu hniju. Lidé se tu nebouří, takže nemůžu potlačovat žádná povstání, a ani pomezní vicekrálové se už hodně dlouho nevzepřeli říšské vládě, přinejmenším ne od té doby, co nebožtík otec Jeho císařského Veličenstva, jenž se tak slavně zapsal do historie, exemplárně potrestal Mountela z Paramaye."

„Byl to silný císař," zamumlal Barr.

„Ano, a takových potřebujeme více. Nezapomínejte, že on je můj pán. To jeho zájmy chráním."

Barr lhostejně pokrčil rameny. „Jak se tohle všechno vztahuje k našemu tématu?"

„To vám hned stručně vyložím. Ti čarodějové, o nichž jsem se zmínil, přicházejí z neznáma – z neznáma za pohraničními hlídkami, kde jsou hvězdy řídce roztroušené –"

„*Kde hvězdy jsou řídce roztroušené,*" ocitoval Barr, *„a odkud čiší vesmírný chlad."*

„To má být poezie?" zamračil se Riose. Verše, byť volné, mu v tom okamžiku připadaly nevhodné. „Každopádně jsou z periferie – tedy z jediné oblasti, kde mám povoleno bojovat k větší slávě císaře…"

„A posloužit tak zájmům Jeho císařské Výsosti a při tom uspokojit svou vášeň pro boj na úrovni."

„Přesně tak. Ale musím vědět, kde bojovat, a v tom mi můžete pomoct."

„Jak to víte?"

Riose nonšalantně uždíbl kousek koláčku. „Protože už tři roky jdu po stopě každé fámy, každého mýtu, každého náznaku, co se těch kouzelníků týče – a z celé knihovny informací, kterou jsem shromáždil, zůstávají nezpochybněná, a proto pravdivá pouze dvě fakta. Za prvé, že kouzelníci přicházejí z okraje galaxie naproti Siwenně, a za druhé, že se váš otec kdysi setkal s živým a skutečným čarodějem a mluvil s ním."

Letitý Siweňan na Riose ani nemrkl, a tak generál pokračoval: „Radši byste mi měl říct, co víte –"

„Bylo by zajímavé seznámit vás s jistými fakty," odtušil Barr zamyšleně. „Mohl by to být hezký psychohistorický experiment."

„Jaký že experiment?"

„Psycho-historický." Na staříkově úsměvu bylo cosi nepříjemného. „Radši si dejte další čaj," dodal rázně. „Udělám vám menší přednášku."

Pohodlně se pohroužil do měkkého čalounění křesla. Světlo zdí se ztlumilo až na růžovo-slonovinový svit, který zjemnil i vojákův ostře řezaný profil.

Ducem Barr spustil: „Mé vlastní vědomosti se odvozují od dvou náhod: od toho, že jsem synem svého otce a že jsem se narodil v téhle zemi. Celá ta historie začala před čtyřiceti lety, krátce po velkém Masakru, kdy se můj otec skrýval v lesích na jihu a já byl dělostřelcem ve vicekrálově osobní flotile. Šlo mimochodem o téhož vicekrále, jenž nařídil Masakr a kterého později potkala tak krutá smrt."

Barr se chmurně usmál a pokračoval: „Můj otec býval říšským patricijem a siwennským senátorem. Jmenoval se Onum Barr."

„S okolnostmi jeho vyhnanství jsem velmi dobře obeznámen," skočil mu Riose netrpělivě do řeči. „Nemusíte to rozvádět."

Siweňan ho nevzal na vědomí a nenechal se odchýlit od zvoleného kursu. „Ve vyhnanství ho navštívil tulák, kupec z okraje galaxie, mladík, jenž mluvil s divným přízvukem, který neměl ani ponětí o moderních dějinách Říše a jehož chránil osobní silový štít."

„Osobní silový štít?" změřil si ho Riose nasupeně. „Mluvíte z cesty. Jaký generátor by mohl být dost silný na to, aby zkoncentroval štít na velikost jediného člověka? Galaxie skákavá, to s sebou na trakaři vezl zdroj atomové energie o váze padesáti miliónů tun?"

„Tohle je ten kouzelník, o kterém se šeptá, o kterém se vyprávějí příběhy a mýty. Označení ‚kouzelník' si nezasloužíte jen tak. Neměl s sebou žádný generátor dost velký na to, aby byl na první pohled viditelný, ale i ta nejsilnější ruční zbraň by jeho osobní štít ani nepoškrábala."

„A to má být všechno? Copak se kouzelníci zrodili z řečí starce, kterého zlomilo utrpení a vyhnanství a který plácal páté přes deváté?"

„Příběhy o kouzelnících se vyprávěly, ještě než se můj otec narodil, pane. Možná vás přesvědčí konkrétní důkaz. Po odchodu od mého otce tento obchodník a takzvaný kouzelník navštívil techmana ve městě, do něhož ho můj otec nasměroval, a zanechal tam štítový generátor stejného

druhu, jaký sám nosil. Po popravě krvavého vicekrále se otec vrátil z vyhnanství a získal jej do svého vlastnictví. Hledal ho dost dlouho…

Ten generátor visí na zdi za vámi, pane. Nefunguje. Vlastně fungoval jen první dva dny, ale když se na něj podíváte, uvidíte, že ho nemohl navrhnout nikdo v Říši."

Bel Riose sáhl po kovovém řetězu, jenž držel na zakřivené zdi, miniaturní adhezní pole povolilo a řetěz se se sotva slyšitelným zasyčením odlepil. Riosovu pozornost upoutal elipsoid o velikosti vlašského ořechu na konci pásu.

„Tohle…" začal.

„Byl generátor," přikývl Barr. „*Býval* to generátor. Jeho tajemství dnes již nelze rozluštit. Subelektronické zkoumání ukázalo, že se spekl do jednoho kusu kovu a že ani ta nejpečlivější studie difrakční mřížky by nedokázala určit, k čemu sloužily jednotlivé části před roztavením."

„Pak tedy váš takzvaný důkaz stojí jen na jalových slovech a není podložen ničím jiným."

Barr pokrčil rameny. „Chtěl jste po mně informace a hrozil jste si je vynutit silou. Jestli se k nim chcete stavět skepticky, prosím, ale co s tím mám dělat? Chcete, abych přestal?"

„Pokračujte!" nařídil mu generál ostře.

„Po otcově smrti jsem pokračoval v jeho výzkumech a pak mi pomohla druhá náhoda, o níž jsem se zmiňoval, neboť Siwenna byla Harimu Seldonovi dobře známa."

„A kdo je Hari Seldon?"

„Hari Seldon byl vědec za vlády císaře Dalubena IV. Byl to psychohistorik – poslední a největší. Kdysi zavítal i na Siwennu, když bývala velkou obchodní křižovatkou, vyhlášeným centrem vědy a kultury."

„Hmm," zamumlal Riose kysele, „která zaostalá planeta o sobě netvrdí, že za starých časů oplývala bohatstvím?"

„Já mluvím o časech před dvěma sty lety, kdy císař vládl i nad tou nejvzdálenější soustavou, kdy Siwenna patřila k vnitrozemí a nebyla napůl barbarskou pohraniční provincií. Tenkrát Hari Seldon předpověděl úpadek císařské moci a následnou barbarizaci celé galaxie."

Riose se znenadání rozesmál. „On to předpověděl? Pak se ve své předpovědi zmýlil, můj milý vědče. Předpokládám, že si tak říkáte. Vždyť Říše

je dnes mocnější než za celé předchozí tisíciletí. Oči vám oslepil bezútěšný mráz hranice. Podívejte se někdy do vnitrozemí a uvidíte teplo a bohatství centra."

Starý muž ponuře zakroutil hlavou. „Oběh ustane nejprve na nejzazších okrajích. Nějakou chvíli bude ještě trvat, než hniloba zasáhne i srdce. Myslím tím očividný, všem zcela zjevný rozklad, nikoli vnitřní rozklad, který probíhá už nějakých dobrých patnáct set let."

„A tak tedy ten váš Seldon předpověděl galaxii zcela propadlou barbarství," rekapituloval Riose v dobrém rozmaru. „No a co dál?"

„Takže na krajních protilehlých koncích galaxie zřídil dvě základny – Nadace z těch nejlepších, nejmladších a nejsilnějších, aby se tam množili, rostli a rozvíjeli se. Obě planety zvolil s pečlivostí sobě vlastní, stejně jako čas a okolí. Všechno bylo zařízeno takovým způsobem, aby byly v budoucnosti – předpovězené neomylnou psychohistorickou matematikou – brzy odříznuty od říšské civilizace a aby postupně přerostly v zárodky Druhé galaktické říše, čímž by nevyhnutelné barbarské bezvládí zkrátily z třiceti tisíc let na sotva jedno tisíciletí."

„A kde jste k tomuhle všemu přišel? Vypadá to, jako byste to znal do detailu."

„To neznám a ani jsem to nikdy neznal," odtušil patricij vyrovnaně. „Jde o výsledek obtížné syntézy důkazů, z nichž některé objevil můj otec a větší část zase já. Základy jsou chatrné a nadstavbu jsem si dobásnil, abych vyplnil velké mezery. Jsem ale přesvědčen, že celý příběh v zásadě sedí."

„Necháte se lehce přesvědčit."

„Myslíte? To bádání mi zabralo čtyřicet let."

„Vida. Čtyřicet let! Já bych tu otázku měl vyřešenou za čtyřicet dní. Popravdě řečeno bych to vlastně měl udělat – a jinak."

„Jak jinak?"

„Odpověď se přímo nabízí. Najdu tu Nadaci, o které mluvíte, a prohlédnu si ji na vlastní oči. Říkáte, že jsou dvě?"

„Záznamy mluví o dvou. Další doklady o existenci se našly jen o jedné, což je pochopitelné, neboť ta druhá se nachází až na opačném konci podélné osy galaxie."

„Nuže, pak se podívám na tu bližší." Generál už byl na nohou a utahoval si opasek.

„Víte, kam letět?“

„Svým způsobem. V archivu předposledního vicekrále, toho, kterého jste tak působivě zavraždil, jsou zaznamenány podezřelé zkazky o barbarech z vnějšího okraje. Konkrétně, jedna jeho dcera byla provdána za barbarského prince. Já už se zorientuji.“

Napřáhl ke starci ruku. „Děkuji vám za pohostinné přijetí.“

Ducem Barr se podané ruky dotkl prsty a obřadně se uklonil.

„A co se týče vašich informací,“ pokračoval Bel Riose, „až se vrátím, uvidím, jak se vám mám odvděčit.“

Ducem Barr pokorně vyprovodil svého hosta k venkovním dveřím a za mizejícím vozidlem dodal: „Jestli se vůbec vrátíte.“

2

Kouzelníci

NADACE … *Po čtyřiceti letech expanze se Nadace musela vypořádat s hrozbou v podobě generála Riose. Hrdinským dobám zosobněným postavami Hardina a Mallowa odzvonilo a s nimi odešla jistá smělost a pevné odhodlání…*
GALAKTICKÁ ENCYKLOPEDIE

V pokoji, do něhož nikdo jiný neměl přístup, seděli čtyři muži. Ti čtyři po sobě vrhli bleskurychlé pohledy a pak se dlouze zahleděli do stolu, který je odděloval. Na stole stály čtyři lahve a stejný počet skleniček, nikdo se jich však nedotkl.

Potom muž usazený nejblíže dveřím natáhl ruku a pomalu a tlumeně zabubnoval prsty o desku.

„To tady budeme sedět a hloubat do skonání světa?“ otázal se. „Copak záleží na tom, kdo promluví první?“

„Pak mluv první ty,“ zareagoval hromotluk sedící přímo proti němu. „Ty bys z nás měl být nejvíc znepokojený.“

Sennett Forell se neslyšně a bez sebemenší špetky pobavení uchechtl. „Protože si myslíš, že jsem nejbohatší. No… anebo taky čekáte, že budu pokračovat, když už jsem jednou začal. Jistě ti neuniklo, že právě moje kupecká flotila ukořistila jejich průzkumné plavidlo.“

„Měl jsi největší loďstvo,“ odtušil třetí, „a nejlepší piloty, což je jen jiný způsob, jak konstatovat, že jsi nejbohatší. Děsivě jsi riskoval, ale my bychom bývali riskovali ještě víc.“

Sennett Forell se znovu uchechtl. „Jisté nadání riskovat v pravý čas jsem zdědil po otci. Koneckonců nést riziko má smysl jen v tom případě, když

tomu odpovídá předpokládaný zisk. Co se toho týče, můžete si ověřit, že nepřátelské plavidlo bylo izolováno a ukořistěno beze ztráty jediného našeho života – a ani nestačilo varovat ostatní."

To, že Forell je po vedlejší linii vzdáleným příbuzným zesnulého velikána Hobera Mallowa, přiznávali otevřeně všichni na Nadaci. A že je Mallowovým levobočkem uznávali tiše a stejnou měrou.

Čtvrtý muž pokradmu zamrkal a mezi tenkými rty procedil: „Ukořistění takových plavidýlek není žádný vavřín, na kterém bychom měli spokojeně usnout. S největší pravděpodobností to našeho mladíka jenom podráždí."

„Myslíš, že potřebuje záminku?" opáčil Forell opovržlivě.

„Přesně tak, a díky tomuhle incidentu se dost možná nebude muset otravovat s tím, aby si ji vyrobil." Pak čtvrtý muž pomalu pokračoval: „Hober Mallow pracoval jinak. Stejně jako Salvor Hardin. Ti nechali ostatní, jen ať se vydají po nejistých stezkách násilí, a zatím tiše a cílevědomě manévrovali."

Forell pokrčil rameny. „Ta loď už osvědčila svou cenu. Záminky jsou laciné – a my tuhle prodali se ziskem." V té větě zaznělo uspokojení rozeného kupce. „Ten mladík je ze staré Říše."

„To jsme věděli," neskrýval nespokojenost druhý muž, onen hromotluk.

„Měli jsme podezření," opravil ho Forell tiše. „Když k nám někdo dorazí s loďmi a bohatstvím, když nám nabízí přátelství a ekonomickou spolupráci, je jenom rozumné zdržet se veškerých akcí, kterými bychom si ho mohli znepřátelit, dokud nenabudeme jistoty, že jeho skutečná tvář se od té zlaté masky dost liší. Ale teď…"

„Mohli jsme být ještě opatrnější," ozval se třetí muž malinko kňouravě. „Mohli jsme ho prohlédnout hned na začátku. Mohli jsme ho prokouknout dřív, než jsme mu dovolili odletět. To by bylo skutečně moudré."

„To už jsme přece prodebatovali a vyřídili," ohradil se Forell a kategorickým gestem ukončil debatu na toto téma.

„Vláda je měkká," stěžoval si třetí muž. „Starosta je hňup."

Čtvrtý muž si prohlédl kolegy u stolu a pak z úst vytáhl špaček doutníku. Nedbale ho pohodil do otvoru po své pravici, kde se jen nehlučně zablesklo, jak se nedopalek rozložil.

„Pevně věřím, že poslední poznámka padla jenom ze zvyku," vložil se do řeči sarkasticky. „Tady si snad můžeme dovolit ten luxus a připomenout, že vláda, to jsme *my*."

Ostatní mumlavě přisvědčili.

Očička čtvrtého muže zůstávala upřená na stůl. „Pak tedy nechme vládní politiku stranou. Z tohohle mladého muže… z toho cizince se mohl stát potenciální zákazník. Nebylo by to poprvé. Všichni tři jste mu mazali med kolem pusy, abyste z něj vymámili příslib smlouvy. Je to porušení dohody – naší gentlemanské dohody –, ale vy jste to stejně zkusili."

„Ty taky," zavrčel druhý muž.

„Já vím," prohlásil čtvrtý klidně.

„Pak tedy zapomeňme na to, co jsme měli udělat dřív," skočil jim Forell netrpělivě do řeči, „a zabývejme se kroky, které bychom měli podniknout teď. Ať tak či onak, i kdybychom ho tehdy nechali uvěznit nebo popravit, co pak? Doposud si nejsme jisti jeho záměry, a kdyby došlo na nejhorší, Říši nezničíme tím, že jednoho člověka připravíme o život. Na druhé straně možná čekají celé flotily jen na to, že se nevrátí."

„Přesně tak," přisvědčil čtvrtý muž. „A co jsi vlastně vyrazil z té zajaté lodě? Na tohle řečnění jsem moc starý."

„To se dá shrnout několika slovy," opáčil Forell chmurně. „Je to císařský generál, přesněji řečeno má funkci, která v našem systému přibližně odpovídá generálské šarži. Tenhle mladý muž se osvědčil jako vojenský génius – aspoň se to o něm tvrdí – a jeho mužstvo ho zbožňuje. Docela romantická kariéra. Historky, které se o něm vykládají, jsou bezpochyby zpola vybájené, ale i tak z nich vychází jako hotový superman."

„A kdopak ty historky vykládá?" chtěl vědět druhý muž.

„Posádka ukořistěné lodě. Podívejte, mám jejich výpovědi zaznamenané na mikrofilmu, ukrytém na bezpečném místě. Pokud chcete, budete je později moci zhlédnout. A jestli to považujete za nutné, můžete si s těmi muži promluvit osobně. Já vám to teď jen řekl v kostce."

„Jak jste to z nich dostal? Jak víte, že vám nelžou?"

Forell se zamračil. „Moc jsem se s nimi nemazlil, milý pane. Nechal jsem je zmlátit, pak jsem je napral drogami až nadoraz a potom je bez milosti vyšetřoval sondou. Ti zpívali! Můžete jim věřit."

„Za starých časů," odbočil druhý muž náhle, „by na ně šli čistě psychologicky. Bylo by to bezbolestné, chápete, ale hodně spolehlivé. Vůbec by nehrozilo, že by je mohli oklamat."

„Za starých časů se toho skutečně dělalo hodně," odvětil Forell suše. „Dnes ale máme nové časy."

„Jenže," naléhal čtvrtý muž neodbytně, „co tu tenhle generál a romantický superman vlastně chtěl?" Z jeho unaveného hlasu čišela úporná houževnatost.

Forell na něj vrhl ostrý pohled. „Myslíte snad, že se své posádce svěřuje i s nejmenšími detaily státní politiky? O ničem takovém neměli ani páru. V tomhle ohledu se z nich nedalo nic vymáčknout, a galaxie ví, že jsem se snažil."

„Pak tedy už zbývá jen…"

„Abychom si udělali vlastní závěry, to je jasné." Forellovy prsty zase tiše bubnovaly o stůl. „Ten mladík je říšský vojevůdce, a přece si tu hrál na druhořadé princátko z nějakých roztroušených hvězd v zapadlém koutě periferie. Už jen tohle nám zaručuje, že pro něj bylo výhodné zatajit nám své skutečné motivy. Když si spojíte charakteristiku jeho profese s tím, že již za časů mého otce podpořila Říše útok na nás, vyjdou vám potenciálně zlověstné výsledky. První útok neuspěl. Pochybuji, že jsme se tím v Říši dobře zapsali."

„A nezjistil jste tedy nic," otázal se čtvrtý muž opatrně, „co by nám zaručilo jistotu? Netajíte nám něco?"

„Já nic zatajovat ani nemůžu," odpověděl Forell nevzrušeně. „Od této chvíle nemůže být o nějaké obchodní rivalitě ani řeči. Okolnosti nás nutí ke svornosti."

„Že by vlastenectví?" opáčil slabým jízlivým hlasem třetí muž.

„Ale kdeže," zareagoval Forell tiše. „Myslíte, že mi budoucnost Druhé říše není úplně ukradená? Myslíte si, že bych dal v sázku jedinou obchodní výpravu, jen abych k ní umetl cestičku? Ale na druhou stranu – domníváte se, že tenhle říšský výboj pomůže vašim či mým obchodním zájmům? Jestli císařské síly zvítězí, jistě se najde dost hyen toužících po válečné kořisti."

„A my jsme ta kořist," dodal čtvrtý muž suše.

Druhý muž zničehonic prolomil mlčení a nazlobeně si poposedl, až pod ním židle zapraskala.

„Ale proč to tak rozebírat? Říše přece nemůže zvítězit, ne? Vždyť nám Seldon zaručil, že Druhou říši nakonec utvoříme my. Tohle je jenom další krize. Tři předtím jsme už zvládli."

„Ano, to je další krize!" rozjímal Forell. „Jenže v prvních dvou nás vedl Salvor Hardin a během třetí zase Hober Mallow. Koho máme dnes?"

Zádumčivě se rozhlédl po ostatních a pokračoval: „Seldonovy zákony psychohistorie, o něž se tak pohodlně opíráte, nejspíš počítají s jistou normální iniciativou samotné Nadace jako s jednou proměnnou. Seldonovy zákony pomáhají těm, kteří si pomohou sami."

„Říká se," ozval se třetí muž, „že doba si vychovává své hrdiny."

„Na to se nedá spoléhat, rozhodně ne absolutně," zavrčel Forell. „Já to vidím takhle. Pokud jde o čtvrtou krizi, pak ji Seldon předpověděl. A pokud ano, tak Říši lze udolat a rozhodně existuje způsob, jak na to.

Říše je silnější než my, vždycky byla. Tentokrát jsme ale poprvé ohroženi přímým útokem, takže její hrozba nabývá obludných rozměrů. Jestli tedy lze zvítězit, pak musíme stejně jako ve všech předchozích krizích nasadit jinou metodu než prostou sílu. Musíme najít protivníkovu slabinu a udeřit na ni."

„A co je to za slabinu?" zeptal se čtvrtý muž. „Hodláte nám předložit nějakou teorii?"

„Ne. A k tomu právě směřuji. Velcí vůdci naší minulosti vždycky prohlédli slabiny nepřátel a využili jich. Ale teď…"

V jeho hlase zazněla bezmoc a na okamžik zavládlo mlčení.

Pak čtvrtý muž pravil: „Potřebujeme špióny."

Forell se k němu nedočkavě obrátil. „Přesně! Nevím, kdy Říše zaútočí. Možná je ještě čas."

„Hober Mallow se na říšské území odvážil osobně," nadhodil druhý muž.

Ale Forell zavrtěl hlavou. „Nic tak přímočarého. Ani jednomu z nás není zrovna dvacet a na všech si vybrala svou daň byrokracie a dohled nad všemi těmi administrativními detaily. Potřebujeme mladé muže, kteří se umějí pohybovat v terénu –"

„Nezávislé kupce?" zeptal se čtvrtý muž.

Forell pokýval hlavou a zašeptal: „Jestli je ještě čas…"